

22. szám.

Budapest, 1874.

KIS VASÁRNAPI ÚJSÁG.

KÉPES HETILAP

AZ IFJUSÁG SZÁMÁRA.

Második évfolyam.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI ÁR: egész évre 6 frt., félévre 3 frt.

A görbe torony.

— Elbeszélés. —

Nagyanyánk pompás öreg nő volt, mintha csak kezdettől fogva nagymamának teremtve és arra lett volna rendeltetve, hogy egy egész sereg unokának öröme legyen. Mi nem csak szerettük őt, — mi egyszersmind nagyon büszkék valánk reá és annyira voltunk vele, mintha ő a mi személyes jótulajdonságainkhoz tartoznék. Akárhány bácsit és nénit számláltak is elő daldalmasan játszótársaink: ha mi azok ellenében a nagymamát vetettük a mérserpenyőbe, ez bizonyára a mi résziinkre sülyedt alá. Mert az ő hirneve elvitázhatlan volt a gyermekvilágban, mely velünk együtt térddei körül zsongott-bongott, — és ő, mint valamennyinek nagymamája, kedves szemének napfényét ép úgy árasztá saját unokáira, mint az idegen gyermekekre.

A legszebb meséket és történeteket mintha csak az ujjából rázta volna; ha kötését elővette, tudtuk, hogy mindjárt mesélni is fog, — köréje csoportosultunk, s ha ő, talán gondolkodva, nem kezdé el, egyikünk vagy másikunk türelmetlenül megszólalt: „No, nagymama! Volt egyszer“ — és ő azonnal folytatta: „egy király,“

vagy: „egy szénégető,“ — és aztán folyt az elbeszélés tovább minden fennakadás nélkül, hegyen, völgyön, erdőkön, kunyhókon és palotákön át, és mi követtük képzeletünkben, mignem a végén ugyancsak elsodálkoztunk, hogy még mindnyájan a régi helyen ülünk. A mellett nem fáradt ki ezt vagy azt a kedvencz darabot kétszer, háromszor is ismételni egymásután, ha mindnyájan mintegy egy szájjal kértük: no még egyszer elülről, nagymama! Hogy neki más dolga, más gondja is lenne, arról nem igen akartunk tudni; azt képzeltük, hogy ő csupán mi végettünk van teremtve.

A nagymama szellemileg mindig velünk volt, s még ha tőlünk távol Nádason, többi unokái körében időzött is, kerültük azt tenni, a mit nem szerettük volna, hogy lásson. Így minden szeretetünk mellett egyszersmind tiszteletteljesen féltünk tőle, habár soha sem láttam, hogy különben oly gyors kezét megfenyítésre fölemelte volna, legfőlebb csak fenyegetésre. A vessző, melyet kezében tartott, láthatlan vala, suhintását szívünkben éreztük. A kit a nagymama komolyan megpirongatott, az bizony sokáig szerencsétlennek érezte magát.

Ő nem csak jó, ő szép öreg nő is volt, s a mi szemekben bizonyára a legszebb, a

— **Arabs rege.** Nemrod király magához hivatá egy alkalommal három fiát, s három lepecsételt urnát állítottatott eléjük. Az egyik aranyból, a második borostyánkőből, a harmadik agátból volt. A király mondá legidősebb fiának, hogy válaszon közülok, s az az arany urnát választá, melyen írva volt: hatalom. Fölnyitá, s az tele volt vérrel. A második a borostyánkőből valót választá, melyen írva volt: dicsőség. Fölnyitá s nagy emberek hamvait találta benne. A harmadik átvette, a mi megmaradt, s fölnyitván azt, egészen üresen találta, hanem az alján az Isten neve volt bevésvé. — „Melyik urna a legértékesebb?” — kérde a király az udvari személyzettől. A hatalomvágyók felelék: az arany; a költők és hódítók: a borostyán; a bölcsék: az üres urna; mert az Isten nevének egyetlen betűje többet ér, mint az egész világ.

— **Az esernyő XII.** Lajos francia király alatt jött divatba. Eleinte minden ember a hóna alatt hordá, ez volt a divat, — csak később, sok esztendő múlva kezdték bot gyanánt használni. Angliában guny tárgya volt minden ember, a ki esernyővel járt, az utzagyerekek szaladtak utána; miután azonban 1778-ban Macdonald skót nemes egy igen szép selyem esernyőt hozott magával Spanyolországból, s három hónapon át engedte magát gunyoltatni: általános divattá lett.

— **Egy hóhérbárd felirata.** Salzburgban van egy hóhérbárd a XVII. századból, melyre e szavak vésvék: „A ki valamit talál, a nélkül, hogy elvesztette volna, valamit vesz, a mit el nem adtak, az meghal, mielőtt beteg lett volna.”

— **Szeget szeggel.** A pittsburgi indóháznál (Pennsylvania) egy ur tárczáját — írományokkal és nagy összeg pénzzel tele — ellopták. A kérdezősködésre, hogy nem látta-e valaki a tolvajt, egy ott álló ur így felelt: „Azt is láttam, a mint lopta, de nem akartam háborgatni multságában. Okom volt rá. Nem is nevezem meg soha a tolvajt.” — „Az utolsó háboru alatt — folytatá tovább beszédét az ur, a károsulthoz fordulva — ön volt a tábor élelemszállítója, s meg is gazdagodott rajta, de midőn a pittsburgi csata után egy szegény haldokló katona csak egy korty vizért esdett ön előtt, ön kegyetlenül megtagadta kérelmét, ha előbb nyolczvan centimet le nem fizet. Az a katona én valék; ma látva a tolvajlást, némi gyönyört éreztem a sors boszujában. Melyik önök közül a nagyobb gazember? ön-e vagy a tolvaj? nem akarom eldönteni; hanem úgy hiszem, nem az utóbbira adnám szavazatomat. Alászolgája!”

Talányok.

- 1) **Illiny Sándortól.**
1. 2. 3. 4. Nagy szerepet visz e földön,
Túltesz mással léerődön.

6. 7. 8. 9. 10. 11. Juni hóban rakogatják,
Később száraz helyre hordják.
6. 5. 8. 7. 9. 10. Éjjeli nem szép madár,
Ragadozni sokszor jár.
8. 7. 9. 10. 11. Nyujtsd meg most a hetediket,
Látsz egy eleven kelepet.
4. 3. 1. 2. Rövidítsd a harmadikat, s lesz
Éppen nem zaj, de csak gyenge nesz.
6. 5. 6. 7. 4. 5. Ezt ne ápd, ne szeresd,
Tanácslom, hogy csak megvesd.
1-11. Ilyen kell sok a gazdának,
És az ő szép marhájának.

1) **Györffy Ilonától.**

P 0 0 0
 0 0 0 0
 0 0 0 0
ü 0 0 0

S d

3) **Kiss Bertától.**

F 1 v R

4)

Szerényi Károlytól.

Egy madárnak a neve ez,
Melynek tolla fehér nem lesz.
Vedd el az első betűjét:
A szabónak szerszáma lesz;
S ha három betűjét elveszed:
Reá ülni hej! nagy élvezet.

5)

Tóth Juliskától és Tóth Jenőtől.

Vasárnap	Csütörtök	kolbász
Hétfő	Péntek	kolbász
Kedd	Szombat	kolbász
Szerda	Vasárnap	

6)

Ifj. Bellaágh Imrétől.

4. 5. 1. 2. A nappalnak követője.
1. 2. A bizalmasságnak jele.
3. 4. 5. 2. Ezt szeretik a gyermekek,
S benne ők nagy gyönyört lelnek.
6. 7. 8. Ez védelem miatt épül,
S van ez hegyen, alul, belül.
7. 8. Mesterembereknek szere.
1. 7. 8. Ebben találhatsz mindenre.
7. 5. Földművesek és kertészek
Nagyon gyakran ekkép tesznek.
1-8. Találd ki most az egészet,
A mely egy szép várost jelent,
Melynek vize is van s vára,
De főképen sok a gyára.

Megfejtési határidő: június hó 25-dike.

TARTALOM.

Az elhagyott. (Elbeszélés.) — Kikelet. — Tavaszidal. — A diótörő. (Mese.) — Tátrafüred és a lomniczi csús. (Két képpel.) — Az árva alma. — Nagy Péter orosz czár. (Történeti karczolatok.) — Az alvásról. — Tudomásul. — Adomák. — Egyveleg. — Talányok.

Felelős szerkesztő: **K. Beniczky Irma.**

minőt csak képzelhetni. Simára fésült haja a hófehér halántékfürtökkel előttünk a legszebb frizura volt, és a fekete csipkekendő, melynek két csücske az áll alatt oly egyszerűen fonódott egybe, gyermeki csodálatunk tárgyát képezé. A kedves rózsás arcából a szemek még ifjui friseséggel fényltek, s nemkevésbé sugárzó volt a homlok, a gyengéd redőskék daczára, melyek már annak közepén húzódtak s melyeket édelegve oly gyakran simogattunk kezeinkkel. Mi azokat nem akartuk eltörölni, e redőskéket, — nem! a nagymama arcán minden jó és szép volt úgy, a mint vala. Mosolya a legtisztább gyermekmosoly volt, s talán egyrészt éppen innen jött, hogy a mi saját kifejezésünk szerint beszélhettünk vele, a hogy éppen eszünkbe jutott. Így ő szívünk minden zege-zugát ismerte, a mint mi is jól megértettük, a mit ő mondott.

Gyakran játszott velünk, s a közös sétákon az én kedvemért az egyenes ut helyett a dombos gyalogutakat kereste föl, mikor is aztán a jó nagymamának elég baja volt engem kézen fogva sulyegyenben tartani, ki is könnyűségemnél fogva a földet csak ugrálva szerettem érinteni, mint a gummi-labda.

De ismét voltak órák, midőn lábainál ülhettem, ha otthonn maradt házörzönök. Olyankor különösen szorgalmas valék a harisnyakötéssel, a nagymamával beszélgetve. Olyankor minden élt körülöttünk; ő minden dolognak szép nevet tudottadni, s még a gombolyagot, a kötötüket és a kötökosarat is mint a munkában társakat kedvesekké és becsesekké tudta tenni előttem. A harisnyán a szemek kis testvérekéek voltak, tehát ügyelni kellett, hogy egy se essék le vagy egynek se történjék baja. S minő öröm, ha a harisnya végre elkészült, s a nagymama az utolsó csomót művészileg elköötötte és a szál végét diadalzászló gyanánt lobogtatá lefelé! Ily szerencsés esemény után a nap hátralevő részében szünidő volt, melyet kedvem szerint tölthettem el, s melyet ismét legörömostebb édes semmittevésben a nagymama mellett töltöttem el.

És így volt egyszer egy szép délutánon is, midőn a kertben, melyen túl a régi várkastély emelkedett, mellette ültem nagy almafánk árnyában. Pamutgombolyagját ke-

zemben tartottam, s a szálát hallgatva hagytam kis ujjaim közt egyre sikamlani, a mint ő gyorsan kötött.

— Ej gyermek, hová gondolsz?

E hirteleni kérdéssel fölrezzentett elmélázásomból, s én gyorsan föltekintettem hozzá, mialatt kérdése fölötti meglepetésben már nem is bírtam reá emlékezni, hogy tulajdonképen mire gondoltam. Néman néztem a kedves arcba, s a kis levélárnyak és a napsugarak miatt, melyek homlokán játszadoztak, megint elfeledém, hogy mit kérdezett.

Ő fejét rázta és tovább kötött.

Csak egy arasznyira e fejtől, a hatalmas fa legalsó ágán egy madárka ült és rá nézett. Azt hittem, hogy kezimmel elérhetem, s már utána is nyultam, — ekkor az fürgén felröppent a második, aztán a harmadik ágra, és fölebb, mindig fölebb, ágról ágra, egészen föl a fa hegyére; mindig, mielőtt tovább röppent volna, kinyújtott nyakkal lenézett rám, s most, midőn fennült trónusán, fejével gúnyosan intett s farkát billegtetete, mintha mondani akarná: „csináld meg ezt utánam!“ Ej! ottfen persze szép volt, a zöld lombok közt, mint egy teremben, mely arany-zöld függönyökkel van elzárva. Az almák már pirosodni kezdtek, s a hol a lombozat közt nyílás volt, ott bárátságosan kandikált le a kék ég.

— Madár szeretnék lenni, nagymama, és veled a fán lakni! — mondám.

— Nem lenne jó, — felelé a nagymama, — hiszen ha esik, egészen keresztüláznánk.

Beláttam, hogy igaza van; valami jobbat kelle kigondolnom.

Gondolkozva hajtottam hátra fejemet ölében és fölnéztem a megmérhetlen kékségbe, mignem a tük, melyek villogva keresztződtek fejem fölött s oly finom hangon zizegtek fülembé, az égből megint a földre híttak. Hanem ez bizonyos körülmények közt hosszú ut, kivált ha egy magas torony is áll közben, melynek emeletein a szem csak lassan csuszamlík alá.

— Nagymama, — mondám, fejemet kissé fölemelve, — tudod, mit? mi ketten lakjunk a toronyban! Az lesz a mi madárfészkünk, hiszen úgy függ ott az égen . . .

— No, — viszonzá ő, — az mindenestre szép lenne; de hátha a torony össze-

dől, gyermekem, mit csinálunk akkor? Nézd csak! — és a tüvel a toronyra mutatott, — már most is nagyon észrevehetőleg görbe. Vigyázz, a vihar egyszer csak ledönti. Minden reggel aggódom — tevé hozzá komolyan — azért az öreg emberért, a kinek föl kell menni, hogy az órát felhuzza.

És csakugyan, a mint ezt mondta, látni véltem, hogy a torony inog, még pedig mifelénk; — gyorsan elrejtém a nagymama keblén fejemet, úgy hogy ő alig tudta elég gyorsan fölemelni a kötőszereket.

— Bohó gyermek! — mondá megijedve, — az talán száz év múlva sem történik meg

Ez aztán tüstént megnyugtatót engem.

— Nagymama, — kértem őt hizelegve, — jere fel velem oda!

— Hallgass! — mondá, — most számálnom kell, gyermekem; miattad eltévesztetem.

Számlálni kezdett, és oly unalmas volt ez a számlálás. Még egyszer kértem őt, hanem a nagymama belemélyedt kézimunkájába, és úgy látszik, nem is figyelt szavaimra, úgy hogy én már duzzogni kezdtem s felbigyesztett ajkkal néztem magam elé.

— Ot órát ütöt, — mondá egy idő múlva, mialatt föl sem pillantott, — itt az ozsonna ideje, menj be!

Most észrevettem, hogy terhére vagyok, s durezásan lépegettem a ház felé, míg szemeim fölváltva majd az égen, majd a vén tornyon függtek.

— Gyermek, legyen eszed, nehogy egyedül fölmenj a toronyba! — kiáltá utánam a nagymama, és fenyegetőleg fölemelte mutatóujját.

Én nem gondoltam arra, hanem most mindig fülemben csengtek e szavak, a hol csak jártam vagy álltam. Most mindig csak a toronyra gondoltam. Megettem ozsonnát és nem tudtam, hogy mit ettem. Az aláhajlani kezdő nap aranyszőnyegeket festett a falakra, az ablakon a völgybe láttam, — a légben a pacsirták dala hangzott, láttam őket magasabbra, mindig magasabbra emelkedni, — oh minő pompás lehet odafen a toronyban! A vágnak nem birtam többé ellentállni. És ha ő nem akar velem jönni, elmegyek magam. Nem vagyok-e már elég nagy, hogy egyedül is fölmehessek?

Ezt kissé daczosan kérdeztem magamtól, midőn már utban voltam a torony felé. Hogy egyébiránt ez azutnem egyenes, hanem meglehetősen görbe, azt eléggé bizonyítja szívem gyors dobogása. De a vágy erősebb vala a lelkiismeret szavánál, s fölléptem a rozzant csigalépcső első fokára, és a korlátul szolgáló idővásitotta kötélbe fogózva, gyorsan kezdtem fölfelé kapaszkodni.

Midőn feleuton megállva, egyszer félénken visszánéztem, csaknem megbántam, hogy e vállalatra adtam fejemet. Mélyen alattam sötét nyílás tátongott, s még hozzá úgy voít, mintha a lépcső forogna velem, úgy hogy szédülve be kellett hunynom szemeimet és erősen a kötélbe kellett kapaszkodnom. Hanem kis idő múlva megint tovább mentem, de ovakodtam visszapillantani s nem állapodtam meg, mignem végre a lépcső utolsó fokára érve, mély lélekzettel ottfen álltam.

És most, míg fölhevült mellem zihálva dolgozott, fölöttem nehéz sohajtozás hallatszott ide-oda. Tudtam, hogy ez azon óramű volt, melyet minden reggel fel szoktak huzni, és nem ijedtem meg, midőn egyszerre csak nagyot zörrent és az óraütések, egészen közel fülemhez, egy pillanatra megsüketitettek.

— Csak kiáltsatok le! — nevettem, — nem árulhatjátok el, hol vagyok én.

Hanem nemsokára egy más, különös zaj döböntett meg, valami subogás, röpdösés, vijjogás a fejem körül, mi a vért szívembe kergette, míg végre eszembe jutott, hogy a csókák a tetőzet gerendázatai közt fészkelnek. Most hát szerettem volna e fészkeket megnézni, de a félhomályban, mely itt uralkodott, semmit sem különböztethettem meg tisztán.

Az ablakok, melyek köröskörül voltak s melyekből gyönyörű kilátás kínálkozott volna, fájdalom, a táblákkal erősen elválnak zárva. Az öreg ember, ki az órát fel szokta huzni, köszvényben szenvedett s nem viselhette el a léghuzamot. Hanem én, kit nem köszvény, de annál inkább a kíváncsiság bántott, az ő elővigyázata következtében fáradságom minden díjától megfosztva láttam magamat.

Az ablaktáblák felső részén kerek kivágás volt, melyen a világosság beszivárgott;

a durva padlaton a meleg alkonyfény széles csíkjai feküdtek s bennem legyőzhetlen vágyat keltettek a levegő és szabadság után.

Vajjon nem nézhetnék-e ki egy ilyen lyukon?

A gondolatot tett követte. Fölmásztam a kőpárkányzatra, és ime, midőn felálltam, találékony fejem egyenlő magasságban volt a kerek nyílással. A kék ég betekintett hozzám, és én is vágyakodtam kitekinthetni hozzá. „No, kedves nyílás, bocsásd keresztül fejemet!” Minthogy ez a fej meglehetősen kicsiny, akaratja pedig erős vala, néhány meghiusult kísérlet után végre a nyílás is oly szives volt, hogy azt keresztülbocsátotta.

Oh, mit láttam én most! Az egész esti ég, melyen nyári párafelhők usztak, felnyitott képekönyv gyanánt feküdt előttem. Ott állt egy aranyos felhővár a rózsaszínű felhődombon, mögötte hóhegyek csillogtak, — ezek is felhőkből, — s mindezt bizonyos bűbájos párázat vette körül, a nagymama meséihez hasonló. Egyszerre egy roppant felhősárkány vitorlázott át a kék ég tengerén, s mindent, várat és hegyet, kítátott óriási szájába temetett. De már a másik perczben szertefoszlott a megdagadt szörnyeteg s helyén egy tájkép állt, — azt hittem, hogy jéghegyek közt egy távoli szép völgybe nézek alá. E kép is elenyészett, a mint jött; ködös párázatok emelkedtek a magasba, összefolytak, szétoszoltak, megint egyesültek, alakzatokat formáltak; — és lám, nem volt-e az olyan, mint egy királyné, ki hosszú fátyollal és sugárkoronával fején méltóságosan vonult ott el? Hosszan huzódott utána palástjának uszálya, melyből, a mint ez is párázattá foszlott, kedves kis alakok fejlődtek, szárnyakkal vállakon, arany- és biborszegélyű ruhában, és úgy nyugodtak a felhőn, mint egy csolnakban. Nem kellett sem evezniök, sem vitorlázniök, vitte őket a felhő, és oly csendesen usztak nyugat felé, oda, hol oly fény és ragyogás volt, mintha fölnyilt volna az ég.

A nap már bizonyára alászállóban volt; de állóhelyemről azt nem láthattam, s így szemeim annál zavartalanabban örvendhetek a csodálatos színjátéknak, melyet az az égre és földre árasztott. A világos lomb-

és a sötét fenyő-erdők lábainál már fekete árnyak terjengtek, míg a hegycsúcsok még tüztengerben izzani látszottak. Bucsuvétel volt az a természetben, szép bucsuzás a közeli boldog viszontlátásig. A jó nap-mama, mielőtt távozott, még egyszer megcsókolá gyermekeit, s még távoztában is szeretetteljes pillantást vetett hátra. Átellenben még egyszer fellángolt a széles sziklahomlok, mintegy örömteljes pírban; a hegy zöld ormain még egyszer végigfutott egy villanás, futó üdvözet gyanánt, és aztán... igen! aztán el kellett távoznia neki, a világ nyájas fény- és életadójának.

Lenn a völgyben már bealkonyodott; az esti füst felszállt a kéményekből s finom kék fátyol gyanánt terült el a kis város fölött. A nedves rétekről ködök emelkedtek, míg a folyócska futását csodálatos pára-szalag jelölé egész a malomig, mely mint egy fáradt madárka meghuzta magát az egerfák lombjai alatt. Sem kerekeinek keleplése, sem zsilipjének zugása nem hatolt fel ide hozzám, az alatt elburkolt világnak egy hangja sem szakítá félbe a mély csend magasztosságát, mely engem körülvevett. Kellemes érzés dagasztá keblemet. Igen, az dicső dolog lenne itt a toronyban lakni. Csak még madár szeretnék lenni, hogy felrepülhetnék a torony gombjára, s onnan mint trónomról tekinthetnék el a mélyen alattam, mint egy tányéron fekvő világra.

Egészen elbizakodtam. A hegyeknek, melyek a kis város körül álltak mint éji nyughelyet kérő vándorok, gunyosan „jó éjt” kiáltottam és nevettem, mert az esti köd már egyiknek a másik után fülére huzta a fehér hálósipkát. Máskor, mikor hozzájok még föltekintettem, tiszteletet éreztem irántuk, mint nagy, okos emberek iránt; de most, midőn innen felülről néztem rájuk, hozzám hasonlóvá zsugorodtak össze. Nagyságukkal megcsaltak engem; mögöttük mások, s ezek mögött ismét mások merültek föl, még magasabbak az előbbieknél, s tovább a láthatár huzódott végig, felhőkkel vagy hegyekkel-e, azt már nem különböztethettem meg; hanem a finom vonalakat, melyeket az égbe metszettek, szerettem volna írónnal rajztáblámon utánrajzolni.

E gondolat engem iskolai szekrényem-hez, s így a valóságba vezetett vissza. Az idő nagyon gyorsan repült, s az ég pírja egészen kialudt; fenn ezüstsziürkeség, lenn a földön az éj feküdt. Gyenge lég-huzam érinté homlokomat, s rövidebb hajfürtjeimet arczomba fűtta. Azon önkénytelen mozdulattal, hogy hajamat a toronyban az ablaktáblába fogózó kezemmel hátrasímit-sam, teljes tudatára ébredtem helyzetem-nek. Észrevettem, hogy már nagyon is ideje lenne hazamenni, és a gondolat: minő sötét lehet már a toronyban, ép úgy nyomta szívemet, mint a kérdés: mit fognak mon-dani szülőim hosszú kimaradásomhoz? Is-tenem! hát a nagymama? . . . A nagymama, a ki a toronyba menetelt oly szigoruan eltiltotta! . . .

Gyorsan visszarántottam fejemet, ha-nem a durva ablaktábla nyílásának szélé-vel való gyöngédtelen érintkezés vigyá-zatra intett, mire csendesebben másodsor, harmadszor, negyedszer is megkísérlém fejemet visszahuzni, hanem fájdalom! éppen nem kedvezőbb eredményyel.

Mi ez? miért nem mozdulhatok helyem-ből? Valami sötét előérzet megremegetté-bensőmet, de mégis elég bátorságom volt még, hogy magamat kinevessem ostoba fé-lelmemel, s hogy kísérleteimet a lehetőleg nyugodtan ismétljem.

Hasztalan!

Még egy párszor kétségbeesetten erő-lködtem magamat kiszabadítani, aztán mozdulatlanul álltam, elbénítva annak bor-zasztó beismerésétől, hogy fogoly vagyok.

(Vége köv.)

Zrinyi Ilona keserve.

(Arcképpel.)

Oh változó világ! szerencse, polez mit ad:
Hamar mulik, csak álom . . .
Nagyon nem bizhatunk, itten csak úgy vagyunk,
Mint a madár az ágon.
Hogy orcám nevetett: immár megeredett
Sűrű könyhullatásom.

Nemes, dús csemete, házunknak öröme,
Kezem fejdelmeké lön;
Szemem kifáradott, míg átpillantott
A kincsen s kincset-érőn;

Rám néz s figyel vala hősek, bátrak hada,
Tisztelve, bízva, féltőn.

Ezt még nem siratom . . . Dicsőség, hatalom
Sulyától roskad a váll;
Sovárgott kincs, arany: becsét veszít, ha van
S gyakran veszünkre szolgál;
Az én károm, sebem, a mely van lelke-men,
Sérelmesebb azoknál.

A kegyes ég adott két kedves magzatot,
Kik lelke-m' már is érték,
S bár apjok föld alatt: szívemben megmaradt
Bennök — jövő s reménység.
S őket karom közül, vadon s kegyetlenül
Ellenségim kitépték.

S hová zárták, a hely csak borzadást lehel! . . .
Hideg, rostélyozott bolt;
Ágyát szolgál veti, bérlett szem kémleli
Az ébredőt, az alvót;
Ha búsul, ha beteg: nincs szó, nyájas, meleg,
Minő az én szavam volt.

E szörnyü emberek! . . . szívem zajog, remeg,
Mint ha nyíl volna benne,
Mert e nép sokra kész, — kísértve, nyomva lesz
Az ifju lélek, elme;
Ha a mag, melyet ott rosz szándék hullatott
Oh, ha mégis kikelne! . . .

Mert véres ő kezök, áspiskigyó nevök,
És minden utjok álnok,
Nyelvök Istent kiált, — orruk füstöt boesát
S lángot lehel ki szájok . . .
Az Ur mind a gonoszt, mit tele markuk oszt,
Fordítsa vissza rájok!

„Utáld meg a kebelt, mely szoptatott, nevelt,
S kegyelmünk lesz az ára!
Tagadd meg a hazát, hős véreit gyalázd!“
Ily leczkét hall az árva;
Vigyázzván szemeik: így tartják, nevelik,
Titkos ezélokra szánva.

Remélek, laukadok . . . én is, ők is rabok,
— Ki áll fel érttök, érttem? ! —
Kiket lelke-m ölel: hozzájok ily közel
E bünös Ninivében,
Mégis nem érhetem, szavam nem ejthetem
Szívökbe semmiképen.

Csak ontom könyömet, de tartom hitemet,
 Hogy a próba megálljon;
 S míg újra bírhatom, enyémnek mondható
 Kedves fiam', leányom';
 Őket én Istenem, pártfogóm s mindenem,
 Oltalmazdá ajánlom!

Tompa Mihály.

A három kutya.

— Mese. —

Volt egyszer egy juhász, a ki két gyermekének, egy fiúnak és egy leánynak, nem hagyott egyebet, csak három juhot és egy házacskát, s halálos ágyán így szólt:

— Osztokodjatok meg testvériesen, hogy gyűlölség és ezivódás ne támadjon köztetek.

Midőn a juhász tehát meghalt, a fiu azt kérdé nővérétől, mit választ, a juhokat-e, vagy a házacskát? s midőn a leány a házacskát választá, amaz így szólott:

— Akkor hát én a juhokat veszem és elmegyek a messze világba; már sokan zöld ágra vergődtek ott, s én vasárnapi gyermek vagyok!

És csakugyan utnak indult örökségével, hanem a szerencse sokáig nem akart rátalálni.

Egyszer meglehetősen boszusan egy keresztutnál ült, nem tudván, merre forduljon; egyszerre egy embert látott maga mellett, a kinek három roppant nagy, erős fekete kutyája volt.

— Ej, fiatal barátom, — mondá az ember, — neked szép három juhod van. Tudod mit? add nekem a juhokat, én meg neked adom kutyáimat.

Az ifjunak minden szomorúsága mellett nevetnie kellett.

— Mit csináljak én e kutyákkal? — kérdé; — juhaim maguk táplálják magukat, a kutyáknak pedig enni keil adni.

— Az én kutyám különös sajátságúak, — felelé az idegen; — nem neked kell majd őket etetned, hanem ők tartanak el téged, s meglásd, szerencsét csinálsz velök. Az elsőnek neve „Hozz ételt,“ a másodiké „Tépd szét,“ a harmadiké „Törj aczélt és vasat.“

A juhászfíu végre ráállt a cserére és odaadta juhait. Hogy kutyáinak tulajdon-

ságát próbára tegye, mondá: „Hozz ételt!“ s az egyik kutya tüstént elfutott és nem-sokára visszatért egy nagy kosárral, teli a legizletesebb étkekkel. A juhászfíu tehát nem bánta meg a cserét; jól evett-ivott, aztán folytatta vándorlását.

Egyszer egy kocsival találkozott, melybe két ló volt fogva és fekete gyászfátyolokkal volt beakgatva; még a lovakat is fekete takaró borítá s a kocsis is feketébe való öltözve. A kocsiban pedig egy csodaszép leány ült fekete ruhában, és keservesen sirt. A lovak szomoruan és lassan ügettek és lecsüggesztették fejüket.

— Kocsis, mit jelent ez? — kérdezé a juhászfíu.

A kocsis mormogott valamit, hanem a fiu nem hagyott fel a kérdezősködéssel, míg végre a kocsis elbeszélte, hogy itt a tájékon egy sárkány lakik, s annak — nehogy mindent elpusztítson — minden esztendőben egy fiatal leányt kell hozni, a kit aztán a sárkány el szokott nyelni. A fiatal leányok közt sorsot vetnek, s ez most a király leányát érte. E fölött a király és az egész ország mély szomorúságba merült, hanem a sárkánynak mégis el kell hozni az áldozatot.

A juhászfíu megszánta a szép fiatal leányt és követte a kocsit, mignem ez egy magas hegyhez ért. A leány kiszállt s szomoruan és lassan lépdelt borzasztó sorsa elé. A kocsis látta, hogy a juhászfíu követni akarja őt s inté, hogy forduljon vissza, hanem ő csak ment a leány után.

Midőn a hegy magasságának felére jutottak, az oromról egyszerre csak alárohant az utálatos szörnyeteg, s már zsákmányára akart rohanni; ekkor a juhászfíu elkiáltá magát: „Tépd szét!“ és második kutyája a sárkányra veté magát, össze-vissza harpata-marta, úgy hogy a szörny végre összeroskadt és mérges életét kilehelte; a kutya pedig megette az elejtett sárkányt, úgy hogy nem maradt belőle egyéb, csak két fog. Ezeket a pásztorfíu betette táskájába.

A királyleány alig birt lábán állni ijedtében és örömeben, aztán térdre esett megmentője előtt s kérte, menjen vele atyjához, a ki őt gazdagon meg fogja jutalmazni. Hanem az ifju azt felelé, hogy előbb bejárja a világot, de három esztendő múlva

viisszatér. És e határozatánál meg is maradt. A királyleány megint beült a kocsiba, a juhászfiu pedig folytatta utját.

Hanem a kocsisnak gonosz gondolata támadt. Midőn egy hidra értek, mely alatt nagy folyó zugott, megállítá a lovakat, a királyleányhoz fordult és így szólt:

— Szabaditód elment és nem kívánja háládat. Szép lenne töled, ha egy szegény embert szerencsésé tennél. Mondd hát atyádnak, hogy a sárkányt én öltem meg; ha nem akarod ezt tenni, akkor bedoblak a folyóba és senki sem fog utánad kérdezősködni, mert azt hiszik, hogy a sárkány elnyelt.

A fiatal leány nagyon megijedt és könyörgött, de hiába; végre meg kellett esküdni, hogy a kocsist mondja szabaditójának és hogy egy léleknek sem árulja el a titkot. Aztán visszahajtottak a városba, hol egyszerre mindenki magánkivül lett örömeben; a fekete zászlókat levették a tornyokról és tarkákat huztak fel, és a király örömkönyek közt megölelte leányát és ennek vélt megmentőjét.

— Nemcsak gyermekemet, hanem az egész országot megszabadítottad egy nagy csapástól, — mondá; — azért hát méltányos, hogy királyilag megjutalmazalak. Leányom a te feleséged legyen; minthogy azonban ő még nagyon fiatal, a lakodalom csak egy év múlva fog megtartatni.

A kocsist ezután drága ruhákba öltöztették, nemesi rangra emelték s mostani állásához megkívántató finom szokásokra oktatták. A királyleány pedig szörnyen megrettent, midőn azt hallotta, keserves könyeket hullatott, de esküjét nem merte megszegni. Midőn az esztendő elmúlt, nem tehetett egyebet, csak még egy évi halasztást kért. Ez is vége felé járt, s most atyjának lábaihoz borult és még egy esztendőért könyörgött, mert igazi megmentőjének ígéretére gondolt. A király nem állhatott ellen esdekléseinek s teljesíté kérését, de kereken kijelenté, hogy ez az utolsó határidő. Minő gyorsan elmúlt ez az esztendő is! A menyegző napja már ki volt tűzve, a tornyokon piros zászlók lobogtak és az egész nép örömmünetet ült.

Ugyanazon napon történt, hogy egy idegen jött a városba három kutyával, s

midőn ő az általános öröm okát tudakolá, azt mondták neki, hogy a király leánya ma tartja lakodalmát ama férfival, ki a rettenetes sárkányt agyonütötte. Az idegen erre felindult s ama férfit hazugnak, csalónak nevezte, ki másoknak érdemeivel akarja magát ékíteni. Hanem kifakadó szavaira az örség elfogta és egy szük, vasajtókkal elzárt börtönbe vetette.

Midőn most ott feküdt a zsupszalmán és átgondolá szomorú sorsát, egyszerre kivülről kutyáinak nyöszörgését hallá; ekkor biztató reménye támadt. „Törj aczélt és vasat!” — kiáltá, és azonnal megpillantá legnagyobb kutyájának első lábait a rácsos ablakban, melyen át a napfény gyengén derengett le börtönébe. A vasrács darabokra tört, a kutya beugrott és szétharapta a lánczot, mely gazdáján csörgött; azután ismét kiugrott és gazdája követte őt. Most hát szabad volt, de nagyon fájt neki a gondolat, hogy más arassa az ő jutalmát. De már meg is éhezett, azért hát kiáltá kutyájának: „Hozz ételt!” És a kutya nem sokára megjött egy asztalkendővel, melybe a legfinomabb étkek voltak rakva, és az asztalkendőbe királyi korona volt himezve.

A király egész udvarával éppen az asztalnál ült, midőn a kutya megjelent és a menyasszonynak mintegy könyörögve megnyalta a kezét. A királyleány örömjedtséggel ismerte meg a kutyát, és saját asztalkendőjét kötötte a nyakába. Ő ezt az ég intésének tekinté, atyját pár szóra a mellékerembe kérte, és fölfedezte előtte a titkot. A király egy udvari tisztet küldött a kutya után, s az a király palotájába vezeté az idegent. A király most kézenfogva a nagy terembe vezette őt; az egykori kocsis a mint megpillantá, elsápadt s térdre hullva kegyelemért könyörgött. A királyleány az idegenben fölismerte megmentőjét, s ez most előmutatá a sárkányfogakat is, melyeket mindig magával hordozott. Az álnok kocsist most mély tömlöczbe zárták, s helyét a királyleány oldalánál a juhászfiu foglalta el. A menyasszony most már nem kérte az esküvő elhalasztását.

A fiatal házaspár már egy ideig boldogan élt; ekkor az egykori juhászfiu megemlékezett szegény hugáról s azon ohajtását fejezé ki, hogy őt is részesítse szeren-

cséjében. Azonnal hintót küldött érte, s nem tartott sokáig és már odaborulhatott bátyja kebelére.

szükséged reánk. Csak addig maradtunk nálad, hogy lássuk, vajjon szerencséd közepett nem feledkezel-e meg nővéredről.

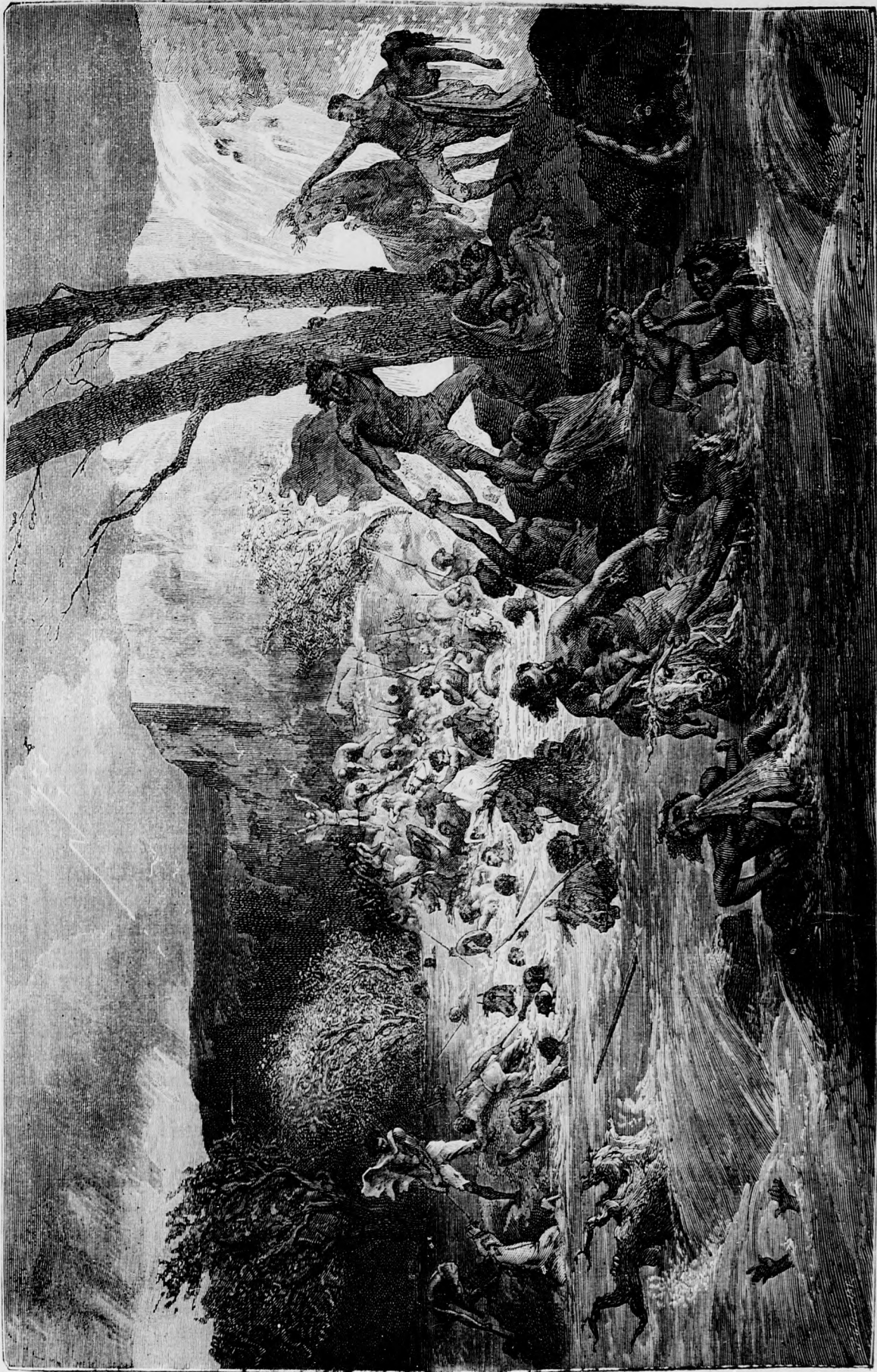

Zrínyi Ilona.

Ekkor az egyik kutya megszólalt és mondá:

— Időnk most már lejárt; többé nincs

Erre a kutyák három madárrá változtak és... huss! eltűntek a levegőben.

Vizáradás Abyssiniában.

Atyám sírján.

I.

Tavas van a földön,
Tavas van az égen:
Lombos, virágos az,
Ez meg ragyog kéken.
Vigan csörög az ér,
Dalol a sok madár;
Illatos a vidék,
Örül egész határ.

Kikelet karolja
Által most a tájat,
Csak az én szivemben
Van még tél, van bánat.
Szivemre mi hozza
Ezt a bánat-telet? . . .
Mindent megmagyaráz
Ez a kised kereszt.

II.

Éltető melegség
Lángol a napfényben;
Büvös mosoly futkos
A szeplőtlen égen.
Ragyogóvá teszük
Ezek a légmagast . . .
És én azért mégis
Gyülölöm a tavaszt.

Fenn vidám pacsirta
Lelkesitőn dalol;
Zeng a fülemile
Árnyas bokrok alól.
Erdő, mező hallja
És viszhangozza azt . . .
És én azért mégis
Gyülölöm a tavaszt.

Hegyen-völgyön, síkon
Bársony zöld fülepel;
Bokrokon és fákon
Dús lomb, ékes level.
Kristály-habjaival
Vigan lejt a patak . . .
És én azért mégis
Gyülölöm a tavaszt.

Fürge szellő susog
Enyelgve a réten,
Balzsam illat-özönt
Tartogat kezében.

Kőjmámorba szédül
Minden fönt és alant . . .
És én azért mégis
Gyülölöm a tavaszt.
Aranyos pillangók
Szállnak körülöttem:
Virágok kelyhein
Méhesereg röppen.
A tájon mindenütt
Virágtenger fakad . . .
És én azért mégis
Gyülölöm a tavaszt.
Édes örömkönyvtől
Csillognak a szemek;
Áldják az ajkak a
Varázs kikeletet.
Értte mindenik sziv
Szeretettől dagad . . .
És én azért mégis
Gyülölöm a tavaszt.

Tavas készítette
Édes atyám sírját;
Az nyitotta meg, az,
Lelkem gyötrő kínját,
Melynek vége soha,
De soha sem szakad . . .
Ezért, oh én ezért
Gyülölöm a tavaszt.

Sallay Rózsa.

Vizáradások Abyssiniában.

(Képpel.)

Afrika egyik fél-keresztény, fél-barbár tartományának, Abyssiniának császára pár év előtt háboruba keveredett Angliával, mely háboru aztán a feketék császárnak — Theodornak — halálával végződött.

Mily sok veszélylyel járt a táborozás Afrika e sok helyen zordon, sziklás és hegyekkel borított tartományában, arról a képünkön látható jelenet is fogalmat nyújthat olvasóinknak.

Sokszor megtörténik ugyanis, hogy a felhőszakadások ama mély, meredek szirtektől körülzárt völgyekben pár szempillantás alatt valóságos vizáradást idéznek elő, s jaj annak az utazó csapatnak, mely olyankor egy olyan völgyben tán éppen utjának fáradalmaikat piheni . . .

Egyszer Theodor császár hadseregével a basilói völgyben táborozott. Meredek hegyfalak zárják be azt, miként sok folyam-völgyet ez országban, és egy hadosztály meggondolatlanul a száraz folyam-ágyban települt meg, kétségkívül azért, hogy kényelmesebben áshassanak vizgödröket s gyűjthessenek fat és fűvet. Az emberek nem is gyanították, hogy a hegyek közt roppant záporosó hullott.

Egyszerre csak valami zajt vesznek észre, melynek jelentőségével nem tudtak tisztába jönni. A férfiak hirtelen felragadták pazaikat és lándzsáikat, megnyergelték lovaikat, míg a nők (mert az abyssinai katonák nejeiket és gyermekeiket is mindenüvé magukkal szokták vinni) a konyhaszereket kapkodták össze s mindnyájan elsiettek, hogy a hegyekre mászhassanak. De ezekben a völgyekben kevés ösvény van, mely fölfelé vezetne, s hozzá még nagyon meredek és keskeny, úgynevezett „kecske-ösvények“, melyeken az ember csak fáradsággal hatolhat előre. E szűk ösvényeket a sokaság tolongása csakhamar elzárta, — legtöbbször a völgyből sem tudtak kijutni, s mielőtt egy negyedóra elmúlt volna, a borzasztó zugás és robaj egészen közelökben volt. A sárgásbarna víztömeg egyetlen iszonyu áradatban hömpölygött lefelé s utjában mindent magával ragadt. Több száz ember, nő, ló és öszvér lelte sírját e borzasztó vízözönben, s az egész hadi készlet elpusztult.

Képünk e vérfagyasztó jelenetet ábrázolja, a minőhöz hasonló Abyssiniában oly gyakran előfordul, s melynek száz és száz ember esik áldozatul majd minden évben.

Gyermek-dalok.

Irta: Horkai bácsi.

I.

Városliget.

Dallam: Biró uram, biró uram . . .

Szép a pesti városliget,
Bokra, fája rád integet,
Hogyha egykor elmégysz bele,
Nem ohajtasz hazafele.

Ezer meg ezer tarka nép
Egymás után sétálva lép;

Közbe-közbe gyermek-sereg
Játszik, ugrál s nem kesereg.

Apa, anya gyermekivel
Fű pázsitján pamlagot lel;
Leteszik az élet terhét,
Azt mondják, hogy öröm a lét.

Hát a zene? az is szól ám!
Van magyar és német szólám,*
Sziv felé s láb alá húzzák,
Igy arat a zenész búzát.

Füge, narancs, zsemlye, kifli,
Turós-béles, kalács, vekli,
És sok minden van rakáson,
Ha pénzed van, végy pajtásom!

Ha nincs pénzed, igyál vizet,
Sok itt még ezért is fizet;
De neked tán ingyen adnak,
Mert hű fia vagy hazádnak.

II.

Buzdítás.

Dal: Falu végén.

Parancsolja Budapest:
Iskolába, ki nem rest;
De ki rest avagy korhely,
Annak nincs ottan jó hely.

Én nem vagyok tunya, rest,
Elmegyek hát örömet,
Ott van a legjobb helyem,
Ott okosul a fejem.

Rajta tehát pajtások,
Kis szellemi munkások,
Előre! egyre-másra,
A tudomány-forrásra!

III.

Margit-sziget.

Dal: Barázdában szépen

Pest Budának ezüst szalag derekán,
A szalagon gyémánt, Margit-sziget tán?
Gyémánt bizony, és pedig a sajátunk,
Milyen kedvest e világon nem látunk.

Van e szigetben a multnak sok nyoma,
Klastrom, templom berepkényezett roma;

*) Szólám = kifejezés.

De jelenben már egész paradicsom,
Nézd meg, ha időd lesz, az a tanácsom.

Mi a testet és a lelket emeli:
Az ember azt e szép helyen megleli.
Itt szeretnék jó gyermekek számára
Egy iskolát, s én lennék a tanára.

Jaj de akkor születéstől messze lennék,
Ölelő karjában ritkán pihennék;
Inkább tehát csak majd egy hóba-hébe
Megyek én el a Margit szigetébe.

Nagy Péter orosz czár.

Történeti karczolatok.

(Folytatás.)

Kevés fejedelem fejtett ki annyi tevékenységet és éberséget uralkodó teendőiben, mint Péter, s a valóság kipuhatolására sokszor oly eszközöket is használt, miket talán mások a császári méltósággal meg nem egyezőknek találnak.

Többi közt az volt szokása, hogy gyakran éjszaka idején kocsin járt be a város utczáit, egyedül egy apród kíséretében; tette pedig ezt a czár azért, hogy önszemével meggyőződjék, vajjon a rendőrség teljesíti-e kötelességét?

Ilyetén kocsizás alkalmával éjfél után egy órakor látja a czár, hogy valamelyik ház ablakai feltünőleg meg voltak világítva. Megállítja kocsiját s az apródot beküldé azon házba kérdezni: vajjon ki legyen annak tulajdonosa? Azonnal visszatér az apród s mondja, hogy egy titkáré a ház.

— Nem jól hallottad, — mond a czár, — jobban tudakozz.

Az apród azonban megint csak az előbbi hirrel tért vissza, egyedül azt tevén hozzá, hogy a háztulajdonos titkár a kormányzó irodában, a ki, fia születvén, keresztelőt tart.

Péter csendesen behajtatott a ház udvarába s bement a szobákba, hol a lakmározó vendégeket s a házi gazdát ezen szavakkal: „Isten veletek, uraim!” fölötte meglepte.

— A szokatlan megvilágítás — folytatja beszédjét a czár a ház gazdája felé fordulva — nekem feltűnt s kíváncsiság-

ból bejöttem. Hallottam már, hogy itt keresztelőt ülnek. Neked minden jót kívánok fiad születése alkalmából. Mint van az anya? nem láthatnám meg őt?

A házigazda bevezette a czárt neje szobájába; ennek is minden jót kívánt a czár, megcsókolta és régi orosz szokás szerint egy rubelt tett vánkosa alá, s miután a pompás butorokat, melyekkel a szobák díszítve voltak, megszemlélte, bucsut vett a társaságtól. De már másnap reggel azon titkárhoz küldött egy katonatisztet oly parancssal, hogy a titkárt vigye fogságba; de meghagyá a tisztnek, miszerint oly kimélettel járjon el ez ügyben, hogy neje meg ne tudja.

Midőn a titkárt a czár elé állíták, ez először is megköszönte tegnapi szives fogadtatását, aztán kérdezte, vajjon születésére nézve nemes ember legyen-e? s van-e vagyona? A titkár e kérdésen megzavarodva felelé, hogy ő nem nemes, egy irnoknak a fia és semmi vagyona nincsen.

— Talán gazdag nőt vettél feleségül? — kérdi tovább a czár.

— Feleségem szegény leány volt! — feleli a titkár.

— De hát miként tarthatsz ily nagy házat, — kérdi a czár, — s miként birsz oly lakomákat rendezni, mint a milyen volt a tegnapi?

A titkár térdre rogyott s megvallá, hogy mindene, a mije van, oly jószágbirto-
kosok ajándékaiból származik, a kiknek elintézendő pereik vannak. Legott meg is nevezett sok előkelő urat, a kik — a meny-nyire emlékszik — ajándékokat hoztak neki. Ezen őszinte vallomás tetszett a czárnak, s mondá:

— Látom, hogy nem vagy gazember; azt, a mit bevallottál, bocsás-sa meg neked a jó Isten; de ha ajándékokat fogadsz el oly czélből, hogy a peres ügyek folyamát tartóztassad, vagy hogy a gazdagok iránt engedékeny légy, akkor ovakodj, mert ugy fognak veled bánni, a mint bánni illik azzal, a ki a törvényt megszegi.

A titkár erősen állítá, hogy azt soha sem tevé, és hogy általában jövendőre nézve semminemű ajándékot többé el nem fogad.

— Azt, a mit védeneczeid neked fáradozásod jutalmaul háladatosságból adnak, el-

fogadhatod ugyan, de csak akkor, mikor az ügy már végkép be van fejezve. Ovakodj! — így zárta be beszédét a czár, fölemelve botját, — mert minden lépteidről pontosan leszek tudósítva.

* * *

Hasonló módon Péter figyelmét el nem kerülte az, hogy az udvaránál tartózkodó néhány ur ember oly pompát üz, mely a czár számítása szerint sehogy sem volt kellő arányban azok jövedelmeivel. Ezen urak egyikét meghívta magához s bizalmas módon kérdezé: vajjon mennyibe kerül neki háztartása évenként? Ez ur ember, a ki ilyesmiről talán egész életében még soha sem gondolkodott, mentegeté magát, hogy ő biz azt nem tudja, s kéré a czárt, engedné meg, hogy gazdatisztját előhívhassa, a ki bizonyosan fogja tudni a költségek mennyiségét.

— Tehát te azt sem tudod, hogy mennyi kell neked egy évre? — mond a czár, — én bizony okosabb embernek néztelek volna. De hadd lássuk, nem tudjuk-e mi ketten is a számlát elkészíteni? néhány száz rubel, több vagy kevesebb, nem a világ, a főösszeget körülbelül mégis kihozzuk.

Az ur embernek oda kellett ülnie az asztalhoz a czár mellé, a ki most elkezdé felszámolni azon költségeket, melyekbe az ur embernek az általa üzött pompa szerint lovai, inasai, ruházkodása, lakmározásai sat. kerülhetnek. Péter mindent a legolcsóbb áron számított, mégis oly összeg került ki, melynek nagyságán az ur ember megijedt, ámbár mitsem tudott ellene felhozni.

— Már most — így mond Péter — lássuk azt is, mennyire rugnak jövedelmeid?

Ezeket a nemes ur meglehetősen elő tudta sorolni; de akárhogy számítgatott, alig tudta kihozni felét is azon mennyiségnek, mely e költségek fedezésére kellett volna. A czár oly tekintettel nézett a megdöbbszent pazarlónak szeme közé, mely azt semmi jóval nem kecségteté.

— Gazember, — így mond a czár, — te tehát vagy engem csalsz meg, vagy alattvalóimat károsítod! — s e pillanatban hajába

kapva a szerencsétlennel, ezt iszonyatosan megdöngteté, annyira, hogy a megrémült udvaronc majdnem leesett lábáról.

— Már most takarodj, — mondá Péter, — s te is hasonló módon adass magadnak számadást gazdatisztod által; mindketten pedig tartsátok eszetekben, hogy nem kell többet költeni az embernek, mint a megnyit bevesz, és hogy az, a ki ura vagy más becsületes emberek rovására pompát üz, ép oly büntetésreméltó esaló, mint azon tolvaj, a ki pénzemet ellopja.

Mindjárt e jelenet után nagy változás állott be mindazoknak háztartásában, a kiknek kedvök nem volt költségök- és jövedelmeikről személyesen beszámolni a czárnak.

* * *

Mint hogy Péter az előforduló esetekben rögtön szokott büntetni, történt, hogy némelykor el levén hamarkodva a dolog, az ártatlan is meglakolt. Ha azután az ártatlanul megbűnhődött egyénnek alkalma volt azt a megengesztelődött czárnak tudtára adni, ezt szokta válaszolni:

— Jól van, ne bántsod már most e dolgot, de emlékeztess rá akkor, ha majd máskor fogsz büntetést érdemelni, a mikoron majd az el lesz engedve.

Erre vonatkozik a következő esemény.

Péter a finnöldi tengeröbölben Sz.-Pétervár és Kronstadt közt egy naszádon hajózott, mely szélesend miatt utja folytatásában fel volt tartóztatva. Midőn ebéd után szokása szerint a hajószobában lefeküdt aludni, kíséretéhez tartozó emberei közül néhányan a hajófedélen mulatozva oly zajt ütöttek, hogy Péter felébredt álmából. Mihelyt papucsai tipegését hallották a lármázók, tudták, hogy a páholás, ütlegelés el nem fog maradni, s hamarjában ki ide, ki oda bujkált, úgy hogy közülök a fedélzeten egy sem volt látható. A czár hajókötelet tartván kezében, feljött a fedélzetre; itt nem talált mást, mint egy fiatal szerecsent, a ki apródminőségben szolgált körülötte és most egész csendben a lépcsőn ült. Ezt a czár legott üstökön ragadja, derekasan elveri s csak ez mondja: „Ha alszom, csendesen kell lenni s engem nem háborgatni,“ azután ismét lement a hajószobába s ott lefeküdt.

A szegény fiu keservesen sirt, hogy ily ártatlanul kikapott. A zaj és láрма valódi okozói, báró Lubras mérnökkapitány, az udvari sebész L'Estocq és néhány tengeri tiszt csendesen előjöttek buvóbelyökből és figyelmeztették a zokogó fiut, miszerint csendesen sirjon, hacsak nem akar még egyszer verésben részesülni; de a fiu folyvást sirt-rítt s azzal fenyegette az öt csititokat, miszerint majd megmondja a csárnak: kik voltak a lármázók s e szerint a bünösek. Egy óra lefolyta után Péter jó kedvben megjelenik a fedélzeten s látja, hogy a főntebb nevezettek kártyáznak, a szerecsenfiu pedig újra sir és zokog. Kérdezi ezt a czár: mi baja s miért sir?

— Azért, — válaszol a fiu, — mert engem oly iszonyatosan megvertél, holott e helyemről innen a lépcső mellől egy tapodtnyt sem mozdultam; L'Estocq és Lubras lármáztak és ök háborítottak álmodban.

— Na jól van, — felel Péter, — mint-hogy ezuttal ártatlanul kaptál verést, ezt majd máskor, ha azt ismét megérdemled, neked be fogom tudni.

Alig telt el néhány nap s a szerecsen oly valamit követett el, a min a czár nagyon megharagudott. Már is hajánál fogva azt ütni-verní akarja, midön a fiu remegve térdre rogy s teli torokkal felkiált:

— Kegyelmet, kegyelmet kérek! Fel séged nekem parancsolta, miszerint figyelmeztessen, hogy a minap ártatlanul szenvedtem verést, s hogy azt nekem alkalmilag be fogja tudni.

— Igaz, — mondja a czár egész szelidséggel, — emlékszem. Ezuttal tehát megbocsátok, mert a verést előlegesen már kaptad.

(Folyt. köv.)

Az isteni gondviselés.

Hogy mennyire titkosak s kimerithetlennék az isteni gondviselés útjai, a következők is eléggé bizonyítják.

„Álmodtam“ — így kezdi elbeszélésünket Sachs János, * — álmodtam, hogy egy

* Sachs János, Szászország egyik reformátora, eszmadia, de egyszersmind nagy észtehetségű író volt, s habár m. e. 400 évvel ezelőtt, mégis kitünő műveit — ha egyik kiadásban elfogy — újra meg újra nyomatják.

sűrű, sötét erdőben voltam, melyben az utat minden igyekezetem mellett sem voltam képes megtalálni. Már-már kétségbeestem sorsom fölött, midön egy alakot pillantottam meg magam előtt, melynek ábrázata, méltóságos tekintete azonnal elárulták, hogy embernél fölebb való lény az, ki nekem kétségbeesésemben megjelent; angyal volt, ki engem megpillantván, nyájas hangon így szólt hozzám:

— Ugy-e, nem találsz ki e sűrű erdőből? Jer, én kivezetlek!

Ezzel jobbát nyujtá, s én szavának engedelmeskedve követtem öt. Tekergős utakon vezetett keresztül, míg végre egy sík, zöld mezőre értünk, hol már egész szabadon lehetett haladni.

Kevés idő mulva elérünk egy vendégfogadót, s abba az angyal ajánlatára pihenés végett betértünk. A szelid, nyájas és barátságos fogadós vendégszeretőleg fogadott. Itteni pihenésünk alatt beszélgettünk egyről is, másról is, a többek közt a fogadós azt mondja:

— Hej, ma örömnapom lesz.

— Miért? — kérdeztük mindketten.

— Egy szomszédom, — kezdé magyarázni, — ki már 30 év óta legdühösebb ellenségem volt s a hol csak alkalom nyílt, mindent káromra tett, ma reggel hozzám jött ezen szavakkal: „Kedves szomszéd uram! Szivemből bánom mindazt, mit ön ellen eddig rosztat cselekedtem; bocsásson meg, éljünk egymással ismét békében, legyünk jó barátok s szeressük egymást.“ S ezen szavakat mondván, barátsága zálogául nekem egy ezüst poharat ajándékozott.

Ezzel a vendéglős egy üveg szekrényhez ment, s abból egy szép ezüst kelyhet mutatott elő.

— Szép; — mondá kalauzom, az angyal, — de ne vizsgálgassuk tovább, ideje, hogy tovább menjünk.

Felső ruhánkat felvevén, utnak indulunk; de mielőtt a vendéglőből kiléptünk volna, észrevettem, hogy utitársam odamegy az említett üvegszekrényhez s abból a poharat — melyet a vendéglős, miután nekünk megmutatta, visszahelyezett — kiveszi és zsebébe csusztatja.

A fogadóban nem akartam neki szólni, de midön azt elhagytuk, mondám:

— Uram, hát mi ez? ön tolvaj? miért lopja el e jószivü, becsületes embertől drága kincsét?

Ö így felelt:

— Hallgass, s imádd az isteni gondviselést!

Tovább mentünk s elértünk egy második vendéglőt, melyből már messziről hallottuk a házi gazda szitkozódásait, káromkodásait, s egész ottlétünk alatt nem pihentünk, hanem csak perlekedést és lármát hallgattunk. Eltávozásunkkor kisérem, az angyal, — már csak így nevezem, — az előbbi vendéglőstől ellopott poharat egy a sarokban levő asztalra állítja.

— Hm! — gondolám magamban, s a vendéglőt elhagyva, gondolatom szavakban tört ki:

— Már uram megbocsásson, ha én önt — kit eddig mint embernél felsőbb lényt tiszteltem — nem tartom becsületes embernek; mi módon alacsonyítja ön le magát? Ama becsületes, jámbor embertől lop, s eme semmirekellő istenkáromlónak ajándékoz.

— Halgass, s imádd az isteni gondviselést! — mondá ő.

Tovább mentünk, míg elértünk egy harmadik vendéglőt is, hol a házi gazda az első vendéglőshöz hasonló szelidségü, emberszerető és barátságos férfi volt.

Miután magunkat itt is kipihentük, tovább mentünk; alig lépünk ki azonban a kapun, midőn utitársam tölem elvált s odamegy a ház mögé, egy szalmacsutakot meggyújt s azt a ház szalmafedelébe dugja; kevés idő múlva az egész ház lángok közt állott.

— Oh ön kegyetlen, milyen uton jár ön? Hogy le

— Hallgass, — vágott közbe, — s imádd az isteni gondviselést!

Tovább mentünk s már félelemmel tölt meg szívem, midőn egy negyedik fogadó kapujához értünk. A fogadós épen künn állt a kapuban, s az angyal így szólt hozzá:

— Ugyan kérem, itt nem messzire — a mint hallottam — az ut többfelé válik; melyik uton juthatunk el B. faluba?

A fogadós előhitta 11 éves virgonez kis fiát, hogy az jöjjön velünk és mutassa meg az utat.

Egy hidon mentünk keresztül, s rémű-

letemre az angyal a hid közepén a kis fiúnak megragadja a nyakát és . . . zsupsz! . . . vízbe dobja, s az azonnal bele is fult. Én a hidon nem mertem neki szólni, félvén, hogy még engem is utána dob, csak midőn már túl voltunk a hidon, akkor szóltam:

— De bizony már önnel tovább nem megyek; ön tolvaj, ön gyujtogató, ön gyilkos; itt többfelé válik az ut, ön menjen jobbra, én balra, vagy — ha tetszik — megfordítva.

— Hallgass, s imádd az isteni gondviselést! Most megmagyarázom neked, — folytatá tovább beszédét az angyal, — mit cselekedtem. — Én Isten szolgája vagyok, s az ő akaratját hajtom végre e földön. Láttad, hogy elhoztam az első vendéglőstől az ezüst poharat, melyet — mint ő hiszi — neki azon szomszédja ajándékozott, a ki vele kibékülni kíván. Az az ember ama bizonyos fogadósnak ma éppen oly dühös ellensége, mint azelőtt volt, s most teljesen el akarván őt tenni láb alól, egy ezüst poharat adott neki azon reményben, hogy midőn abból iszik, a pohár fenekén levő nem látható méregtől meghal; de Isten nem akarja, hogy ez a jószivü, kegyes s ő előtte kedves ember elveszítse életét, s ennélfogva engem küldött, hogy a közlelvő haláltól megmentsem. Most értesz-e már? Imádd tehát az isteni gondviselést!

— A megmérgezett ezüstpoharata második vendéglősnél hagytam, kinek Isten már annyi időt engedett a megtérésre, de mitsem használt, tehát most szükséges, hogy gonoszágaért lakoljon — a halállal. Értetted? Tehát imádd az isteni gondviselést!

— Felgyujtottam a harmadik vendéglősnek a házat; ezt is megmondom, miért tettem. Azon ember elég vagyonnal birt, azonban jószivü s könyörületos levén, vagyonából sokat osztogatott a szegényeknek, s végre ő maga is elszegényedett s most nagy veszélyben volt, mert hitelezői holnap jöttek volna s elvették volna mindenét; és most, hogy ettől megszabaduljon, én felgyujtottam házat, mert midőn már a tüzet eloltják és a szerencsétlennek vélt ember kapával keresgél háza romjai közt, hogy mit menthetne meg: rátalál egy üstre, mely tele van arannyal, s ebből adósságait kifizetheti, házat építtethet, s még

marad is belőle. Rosz szándékból tettem-e most azt, miért előbb oly hevesen kikeltél ellenem? Imádd az isteni gondviselést!

— A vízbe dobtam ez utolsó fogadós fiát. Tudd meg azt, hogy az isteni gondviselés könyvében az van felírva, hogyha az a fiu, kit a vízbe dobtam, felnött volna, gonosz-ságaért akasztófán kellett volna meghalnia, habár most még ártatlan. S hogy őt az elkárhozástól, szülőit pedig a nagy szégyentől megmentsem, őt a vízbe dobtam, s meg van akadályozva minden veszély. Most mondd: tolvaj vagyok-e? gyujtogató vagyok-e? gyilkos vagyok-e?

Imádd az isteni gondviselést!

Ezért, kedves gyermekek, bármily csapás érjen is titeket, ne csüggedjete el; jusson eszetekbe, hogy a csapások által Isten csak az emberek javát akarja előmozdítani.

Németből: Varga József.

— Horkai Bácsi, az ifjuság lelkes barátja s lapunknak is kedves munkatársa, csakugyan fáradhatlanul buzgólkodik oly művek írásában, melyek a „haza bimbóinak“, a zsenge ifjuságnak lehető nagy hasznára váljanak. És Horkai Bácsi tudja is annak a módját! Most is olyan kis füzetkét adott ki, hogy csak öröm olvasni, s a mellett sokat tanulhatni belőle. Címe: „Pest-Pilis-Soltmegye földleírása, kis gyűszűbe szorítva, kis iskolás gyermekek számára.“ Tehát egy vármegye földleírása, — de korántsem szárazon előadva, nem! Horkai Bácsi a kis legénnyel elindul Budapestről, és hét utban beszélget a megyét. S minő élvezetes séták azok! A bácsi, vagyis a tanító, kérdéseket intéz s a gyermek mindenre talpraesett feleleteket ad, közbe-közbe versecskékben is, elősorolva minden hely nevezetességeit. Bizony megérdemli az eminentiát! A kis füzetben azonkívül egypár hazafias dal is van. Mindjárt a művecske elején levő rövid költemény oly szép, hogy ide írjuk, miszerint kedves olvasóink gyönyörködjenek benne és soha se feledjék el:

A kis tanulóhoz.

Kis pajtásom, kedves gyermek!
Előbb hazádat ismerd meg,
Azután más országokat,
Hol lelünk szépet, jót sokat.
Ha aztán mind megismerted,
Mit csinálj, megmondom neked:
Jer szülőföldre haza,
Mert ninesen több, csak egy Haza,
Pihenj meg honn a fészeken,
Élj és halj ezért, gyermekeim!

Talányok.

Méhnert Gusztávtól.

1)

1. 5. 8. Neve volt az első nőnek.
7. 3. 5. Nagy öröm tengeren tengődőnek.
1. 2. 1. 7. Ha a mezőt, házat átvizsgálod,
Mindkettőben egyiránt találsz.
5. 6. 4. Gyakran ellentáll roppant erőnek,
Mely nagy dicsőség az ezt védőnek.
1—8. Igen erős vár volt Heves vármegyében,
Sok ostromot megállt a török időben

2)

1. 2. 3. 4. 5. 6. Nagy térség ez, rajta elláthatni messze.
7. 8. 9. 10. Beteg ember savanyú arczzal veszi ezt be.
5. 6. 5. 6. 10. Nagyon elpusztította e szép hazánkat.
Dalmáthonba kergette ki királyunkat.
1—10. Itt volt első országgyűlése Árpádnak,
A hét vezér- s az egész országnak.

3)

Horváth Ádámától.

Homokpusztákon utazom,
Araboknál használtatom,
Nálok leghasznosabb vagyok,
Biz' nélkülüm elveszne sok.
Ha ti megfordítanátok:
Fákon ugrálni látnátok,
Igy egy szép kis állat lennék
S lakásom a nagy erdőség.

4)

Lehoczky Rózától.

8. 6. 5. 1. 3. 4. Farsangi napokban
Vagyok használatban.
5. 1. 3. 4. Hogyha szép ez, —
Sok fiatal boldoggá tesz,
7. 5. 6. 5. 3. 4. Pecsényének igen jó,
Kocsonyának is való.
6. 2. 4. Akár forró, akár hideg:
Gonosz vendég mindenkinek.
3. 4. 2. 1. Magyarország uralkodó királya
Nem nagyon rég látogatást tett nála.
9. 4. 5. 6. 7. 5. Használják sok mindenre,
Kalapod is lehetne.
2. 1. Forgatja ezt a varga,
Ha cipőd talpát varrja.
1—9. Községnek a neve abban a megyében,
A hol királyaink temetkeztek régen;
Van buzája, bora, Duna-mentén fekvő,
Nevét egy nemzetről s egy gyümölcsről vette.

Megfejtési határidő: június hó 25-dike.

TARTALOM.

A görbe torony. (Elbeszélés.) — Zrinyi Ilona keserve. (Arczéppel.) — A három kutya. (Mese.) — Atyám sírján. — Vizáradások Abyssiniában. (Képpel.) — Gyermekdalok. (Horkai Bácsitól.) — Nagy Péter orosz czár. (Történeti karczolatok. — Folytatás.) — Az isteni gondviselés. — Horkai Bácsi. — Talányok.

Felelős szerkesztő: K. Beniczky Irma.

Kiadja és nyomatja: Franklin-társulat magyar irodalmi intézet és könyvnyomda. Budapesten (egyetem-utca 4. sz.)